

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Медико-фармацевтичний

Кафедра менеджменту охорони здоров'я та психології

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард ВУРЯЧІВСЬКИЙ

01 вересня 2025 року

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОХОДЖЕННЯ
АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма: Практична психологія

Одеса - 2025

Затверджено:

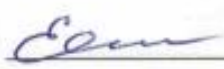
Засіданням кафедри менеджменту охорони здоров'я
Одеського національного медичного університету

Протокол № 1 від 25 серпня 2025 року

Завідувач кафедри Олена РУДІНСЬКА

Засіданням кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Одеського національного медичного університету

Протокол № 1 від 26 серпня 2025 року

Завідувач кафедри Євген ОПРЯ

Розробники:

Анненкова І.П., д.пед.н., професор, професор кафедри менеджменту охорони
здоров'я та психології

Рудінська О.В., к.ekon.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту охорони
здоров'я та психології

Кусик Н.Л., начальник навчально-методичного відділу ОНМедУ, к.ekon.н.,
доцент, доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології

Терещенко О.О., асистент кафедри менеджменту охорони здоров'я та
психології, магістр психології

Кантарьова Н.В., доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та
психотерапії, к.писх.н., доцент

ВСТУП

Асистентська практика є невід'ємною складовою підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та входить до переліку обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми «Практична психологія» Одеського національного медичного університету (далі — Університет). Вона передбачає 3 кредити ECTS, що відповідає 90 академічним годинам, і є складовою частиною освітнього процесу, спрямованого на інтеграцію теоретичної та практичної підготовки здобувачів.

Асистентська практика є завершальним етапом професійної підготовки магістра психології, спрямованим на закріплення та практичне застосування теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, набуття практичних умінь і формування педагогічної компетентності. Вона створює умови для формування цілісного уявлення про специфіку майбутньої професії, дозволяє інтегрувати результати опанування освітніх компонентів у навчальному плані та сприяє становленню професійної ідентичності, формування фахових компетентностей і здобуттю та практичного досвіду педагогічної діяльності.

У процесі проходження практики здобувачі мають можливість набути реального досвіду підготовки та проведення лекційних і практичних занять, використовуючи сучасні методичні розробки, новітні психолого-педагогічні технології та знання з різних галузей психологічної науки. Практика відбувається в умовах, максимально наближених до реальної професійної діяльності, що сприяє розвитку творчого та критичного мислення, формуванню вміння гнучко реагувати на освітні ситуації, а також удосконаленню комунікативних, організаційних і рефлексивних умінь.

За період проходження практики магістрант має розширити й поглибити свої знання з психології, набути психолого-педагогічної готовності до викладання, засвоїти основи педагогічної майстерності та навчитись поєднувати академічні знання з індивідуальними підходами до студентської аудиторії. Завершальним елементом практики є підготовка та оформлення звіту, у якому здобувач відображає основні результати своєї діяльності, описує набуті компетентності й робить висновки щодо власного професійного розвитку та перспектив подальшої роботи у сфері викладання психології.

Розділ 1

ОПИС АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

1.1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Мета асистентської практики полягає в ознайомленні з організацією освітнього процесу у закладах вищої освіти та набуття здатності здійснювати освітню діяльність у сфері психології, в формуванні готовності до проведення навчальних занять, розробки методичних матеріалів, застосування сучасних освітніх технологій та рефлексії власної педагогічної діяльності.

До основних завдань асистентської практики належать:

1. інтеграція теоретичних знань із практичними навичками здійснення освітньої діяльності;
2. набуття досвіду освітньої діяльності в умовах ЗВО;
3. формування здатності планувати освітню діяльність у закладах вищої освіти;
4. розвиток умінь інтегрувати психологічні знання в освітню та просвітницьку діяльність у сфері психології;
5. формування навичок роботи зі студентською аудиторією;
6. формування здатності дотримуватися етичних стандартів та педагогічного такту в освітній діяльності.

Завдання асистентської практики виконуються здобувачами самостійно з дотриманням принципів академічної доброчесності, звітна документація не може містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації.

Асистентська практика спрямована на формування елементів наступних компетентностей:

Програмні компетентності:

Інтегральна компетентність дає можливість вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК11. Здатність до самоосвіти та саморозвитку.

Спеціальні компетентності:

- СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у письмій та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

1.2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО АСИСТЕНТСЬКОЮ ПРАКТИКОЮ

Перед початком практики для магістрантів проводиться установча конференція. На конференції студентам роз'яснюється мета і завдання практики, її порядок і зміст. Після завершення конференції керівник практики проводить організаційне засідання зі здобувачами, на якому визначається перелік навчальних занять, які мають відвідати та проаналізувати магістранти, а також навчальні дисципліни, з яких вони будуть проводити заняття. Складається графік проведення залікових занять.

Відповідальними за організацію асистентської практики студентів є завідувач кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології та керівник практики від університету.

Програма проведення асистентської практики передбачає ознайомлення зі змістом і завданнями, поставленими перед здобувачем вищої освіти під час проходження практики, написання звіту та його захисту.

Навчально-методичне забезпечення та загальна організація виконання програми асистентської практики здійснюються кафедрою менеджменту охорони здоров'я та психології ОНМедУ та кафедрою психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

1.3. СТРУКТУРА АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Зміст асистентської практики визначається загальною концепцією магістерської підготовки за спеціальністю 053 – “Психологія”. Програма асистентської практики здобувачів складається з наступних етапів:

Етап 1. Початковий етап проходження асистентської практики.

Мета даного етапу - орієнтація в освітньому середовищі та підготовка до самостійної педагогічної діяльності. Під час цього здобувачі ознайомлюються з організацією освітнього процесу у ЗВО, зокрема з нормативно-методичним забезпеченням (освітньо-професійна програма, робочі програми освітніх компонентів, силабуси, форми контролю), ознайомлюються з вимогами до навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, відвідують навчальні заняття викладачів кафедри (не менше одного заняття), складають індивідуальний план асистентської практики.

Етап 2. Основний етап проходження асистентської практики

Мета етапу - формування та закріплення педагогічних навичок, інтеграція психологічних знань у процес викладання. Здобувачі готують план-конспект лекційного заняття, готують та проводять практичне або семінарське заняття, розробляють навчально-методичні матеріали (план-конспект, презентація, тестові завдання, ситуаційне завдання), проводять самоаналіз проведеного практичного або семінарського заняття, аналізують одне заняття, проведене іншим здобувачем.

Етап 3. Заключний етап проходження асистентської практики

На цьому етапі здобувачі узагальнюють досвід педагогічної діяльності, оцінюють результати асистентської практики, оформлюють звітну документацію (щоденник асистентської практики, портфоліо з матеріалами) та отримують характеристику-звіт на здобувача, підготовлену керівником практики. Проводять самоаналіз досвіду викладання: усвідомлення досягнень, труднощів, шляхів професійного зростання. Готуються до захисту результатів асистентської практики.

Проходження асистентської практики здобувачів передбачає формування звітного портфоліо, до якого мають входити:

- План-конспект та мультимедійна презентація до практичного або семінарського заняття за темою з однієї дисципліни для здобувачів освіти 1-го курсу 1-го семестру;
- Не менше 5 тестових завдань для проведення поточного контролю за темою практичного або семінарського заняття;
- Ситуаційне завдання за темою практичного або семінарського заняття;
- Самоаналіз проведеного практичного або семінарського заняття;
- План - конспект та мультимедійна презентація за темою лекції з однієї дисципліни освітньо-професійної програми;
- Аналіз одного заняття іншого практиканта за запропонованою схемою;
- Самоаналіз досвіду викладання.

Рекомендації до виконання завдань асистентської практики представлені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Орієнтовна структура проходження асистентської практики

П/н	Практичне завдання	Зміст практичного завдання
1	Участь у настановчій конференції, ознайомлення з планом асистентської практики	Магістрант зобов'язаний відвідати настановчу конференцію, ознайомитися з метою та змістом практики, її завданнями і формами звітності. Здобувач отримує інформацію про вміст пакету документів і методичних матеріалів щодо організації та проходження асистентської практики, інструктаж щодо оформлення документації.
2	Складання індивідуального плану асистентської практики	Індивідуальний план складається відповідно до вимог програми асистентської практики.
3	Ознайомлення з вимогами до навчально-методичного забезпечення освітнього процесу та з організацією освітнього процесу у ЗВО	З метою орієнтації в освітньому середовищі та підготовці до самостійної педагогічної діяльності, здобувачі ознайомлюються з вимогами до навчально-методичного забезпечення освітнього процесу та нормативно-методичним забезпеченням освітнього процесу в ЗВО (освітньо-професійна програма, робочі програми освітніх компонентів, силабуси, форми контролю)
4	Формування та закріплення педагогічних навичок та інтеграція психологічних знань у викладання	Для виконання даного завдання здобувачі, впродовж асистентської практики: - відвідують навчальне заняття викладачів кафедри (не менше одного заняття). - готують і проводять не менше одного практичного або семінарського заняття за темою з однієї дисципліни для здобувачів освіти 1-го курсу 1-го семестру: - складають план-конспект та мультимедійну презентацію за темою практичного або семінарського заняття; - складають не менше 5 тестових завдань для проведення поточного контролю за

		темою заняття; - розробляють ситуативне завдання за темою заняття. - проводять самоаналіз проведеного практичного або семінарського заняття. - розробляють один план-конспект та презентації за темою лекції з однієї дисципліни освітньо-професійної програми - проводять письмовий аналіз одного заняття, проведеного іншим здобувачем.
5	Оформлення звітної портфоліо за результатами асистентської практики	- За результатами практики здобувач подає на перевірку керівника практики звітне портфоліо та щоденник асистентської практики, які репрезентують його діяльність і є одним із основних параметрів оцінювання асистентської практики. Підсумковим етапом є захист результатів асистентської практики -

1.4. ОФОРМЛЕННЯ ЩОДЕННИКА ПРАКТИКИ

Протягом проходження асистентської практики здобувач вищої освіти заповнює щоденник практики за формою, що надана у Додатку А.

На третій сторінці щоденника міститься календарний графік робіт, який складається відповідно до орієнтовної структури проходження асистентської практики. У графіку здобувач вищої освіти вносить усі заходи, пов'язані з проходженням асистентської практики, їх розгорнуту характеристику та виконаний обсяг роботи.

Наприкінці асистентської практики керівник практики надає у щоденнику практики характеристику-звіт про роботу здобувача в організації та та оцінює результати проходження практики здобувачем, надаючи попередню характеристику його роботи.

Щоденник про проходження асистентської практики підписується керівником асистентської практики та завідувачем кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології.

Розділ 2

ЗВІТНІСТЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

2.1. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення асистентської практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання асистентської практики у формі письмового звіту. Звіт готується і захищається кожним здобувачем вищої освіти індивідуально.

Звіт асистентської практики повинен мати чітку побудову, логічну послідовність і конкретність викладення матеріалу, переконливість аргументів, точність формулювання.

Мовою написання та захисту звіту є українська. Загальний обсяг звіту без додатків повинен становити до 20 сторінок формату А4. Текст роботи необхідно друкувати, дотримуючись таких вимог:

- текстовий редактор — Word;
- шрифт — Times New Roman;
- розмір шрифту — 14 пт;
- інтервал — 1,5;
- береги: лівий — 3,0 см, правий — 1,5 см, верхній і нижній — 2,0 см.

Наскрізна нумерація сторінок у правому верхньому куті арабськими цифрами, включаючи до неї титульний аркуш (номер на якому не ставиться), зміст, а також ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках.

Ілюстрації (рисунок, схеми, графіки, діаграми) і таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках роботи, вносять до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно у межах розділу за винятком рисунків, наведених у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставлять крапку.

Наприклад:

Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу).

Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують послідовно під рисунком. Якщо у розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка.

Наприклад:

Таблиця 1.2 (друга таблиця першого розділу).

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці.

Наприклад:

Продовж. табл. 1.2

Додатки оформляють як продовження звіту асистентської практики на наступних його сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

Якщо додатки оформляють на наступних сторінках, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток __» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Наприклад:

Додаток А

Додаток Б.

Звіт асистентської практики повинен бути підписаний здобувачем вищої освіти на титульній сторінці з вказанням дати (Додаток Б).

2.2. СТРУКТУРА ЗВІТУ З АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Текстова частина звіту з асистентської практики повинна бути поділена на окремі розділи відповідно до поставлених завдань.

Підготовка звіту про проходження асистентської практики передбачає структуру, представлену у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Базова структура звіту з асистентської практики

Елемент базової структури	Примітка
Титульна сторінка	Див. Додаток В
Зміст	Містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків, додатків, переліку використаних джерел
Вступ	Надається коротка характеристика здійсненої роботи, визначаються основні цілі та завдання практики. Проводиться аналіз нормативно-правової бази щодо організації освітнього процесу, методичного забезпечення навчального курсу
Основна частина	У цій частині звіту подається розгорнутий опис діяльності здобувача під час проходження асистентської практики. Розділ охоплює основні етапи педагогічної роботи, критичну оцінку власного досвіду й аналіз освітніх ситуацій, узагальнення результатів професійного зростання. У тексті наводяться приклади з розроблених матеріалів та особистого педагогічного досвіду здобувача.
Висновки	Висновки оформлюються з нової сторінки та включають опис основних результатів виконаної під час практики роботи, її корисність і значущість. Стисло й по суті викладається думка про результати проходження практики і вносяться пропозиції з поліпшення її організації
Список використаних джерел	Список використаних джерел подається в алфавітному порядку і містить повний пере-

	лік українських та іноземних джерел Правила оформлення наведені у Додатку В
Додатки	У додатках наводяться зразки документів, використаних здобувачем, та ілюстративні матеріали, що не увійшли до основного тексту звіту

2.3. ЗАХИСТ ЗВІТУ З АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення асистентської практики у тижневий термін кожен здобувач подає керівнику практиці для попередньої перевірки повний комплект звітної документації :

1. Щоденник проходження практики.
2. Звіт з асистентської практики.
3. Портфоліо з матеріалами (плани - конспекти, презентації) з асистентської практики
4. Характеристику-звіт, підготовлену керівником асистентської практики.

У разі недотримання календарного графіка виконання звіту здобувач не допускається до захисту, подальша дата захисту визначається кафедрою. У разі невідповідності звіту з асистентської практики вимогам щодо написання та оформлення керівник практики може не допустити здобувача до захисту звіту.

Після перевірки керівником практики документації практики, поданої здобувачем освіти, відбувається захист в присутності комісії. Процедура захисту звіту з асистентської практики є обов'язковою для усіх здобувачів вищої освіти.

Порядок захисту звіту за результатами проходження асистентської практики такий: здобувач протягом 8–10 хв доповідає про підсумки асистентської практики, відповідає на запитання комісії. На захисті звіту з асистентської практики здобувач вищої освіти має продемонструвати сформованість професійних компетентностей, набутих у процесі проходження практики, зокрема здатність здійснювати освітню діяльність у сфері психології. Після заслуховування звіту керівник асистентської практики оголошує оцінку.

Результати асистентської практики здобувачів оцінюються за двохсотбальною шкалою та виставляються у щоденнику асистентської практики, на титульній сторінці звіту з асистентської практики, у відомості та в заліковій книжці.

2.4. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Оцінювання успішності здобувачів із асистентської практики здійснюється у ході поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль за проходженням асистентської практики здійснюється керівником практики. Формою підсумкового контролю є диференційований

залік, що відбувається у форматі захисту звіту з асистентської практики.

Оформлення та захист звіту з асистентської практики оцінюються за 4-бальною шкалою за критеріями, наведеними у табл. 2.2. та у табл. 2.3. Загальна оцінка за переддипломну практику розраховується як середньоарифметична величина з оцінок за усіма результатами асистентської практики.

Таблиця 2.2

Критерії оцінювання досягнень здобувачів

Вид діяльності	Кількість балів
Підготовка і проведення практичного / семінарського заняття та здійснення самоаналізу проведеного практичного / семінарського заняття	0-1,0
Розробка плану - конспекту та презентації за темою лекції з однієї дисципліни	0-1,0
Аналіз заняття іншого здобувача - практиканта	0-1,0
Самоаналіз досвіду викладання	0-1,0
Оформлення звітної документації та захист результатів проходження практики	0-1,0
Загалом	5,0

Таблиця 2.3

Критерії оцінювання результатів проходження здобувачами асистентської практики

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання не передбачені навчальною програмою; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре «4»	Здобувач, за зразком, самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно «3»	Здобувач може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільно «2»	Здобувач планує та виконує частину завдання за допомогою викладача, у нього відсутні сформовані уміння та навички, погребує постійної допомоги викладача.

Отриманий середній бал за асистентську практику для здобувачів, які успішно опанували робочу програму практики, конвертується у багатобальну (200-бальну) шкалу, яка наведена у табл. 2.4. та шкалу ECTS згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Одеському національному медично-

му університеті. Оцінка за асистентську практику заноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку здобувача.

Таблиця 2.4

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анненкова І. П., Кузнєцова Н. В., Раскола Л. А. Основи педагогічних вимірювань: навч.-метод. посіб //Одеса: ОНУ ім. П Мечникова. 2021. 210 с.
2. Анненкова І.П., Марцинко О.Е. Методичні рекомендації до проходження педагогічної практики у закладах вищої освіти : методичний посібник / Анненкова І.П., Марцинко О.Е. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 62 с.
3. Васецька Л. І. Основи педагогіки та інноваційні технології у вищій школі : методичний посібник. Запоріжжя : ЗДМУ, 2020. 266 с.
4. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
5. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підруч. 3-є вид. переробл. і доп. К. : Видавництво Ліра-К, 2018. 512 с.
6. Кайдалова Л.Г., Сабатовська-Фролкіна І.С., Альохіна Н.В., Шварп Н.В. Педагогіка та психологія вищої школи : навчальний посібник. Харків : НФаУ, 2019. 248 с.
7. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі. Одеса : ОНЕУ ротапринт, 2014. 200с.
8. Кочубей А.В., Якубовська С.С. Педагогіка та методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2017. 292 с.
9. Куровська В. О. Критерії сучасності лекції з фізіології. Медична освіта. 2016. № 4. С. 50-52.
10. Мельничук Л. Б., Шкабаріна М. А. Педагогіка і психологія вищої школи : навчально-методичний посібник. Львів : «Новий Світ- 2000», 2022. 266 с.
11. Методика викладання у вищій школі : навчально-методичний посібник / уклад. : В. І. Кобаль. Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. 203 с.
12. Навчально-методичне забезпечення освітніх компонентів : довідник для пед. та наук.-пед. працівників / уклад. Н. М. Савельєва. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. 80 с.
13. Паламарчук О. Викладання в університеті на засадах лідерства : навчальний посібник. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с.
14. Педагогіка вищої школи. Електронний ресурс : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
15. Сучасна лекція: методика підготовки і проведення : методичний посібник / уклад. О.І. Безлюдний, Н.В. Безлюдна, О.М. Коберник, О.Л. Кірдан. Умань : ФОП Жовтий О.О., 2017. 133 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/handle/6789/7819>.
16. Теорія і методика викладання в вищій школі. / уклад.: І. О. Казак. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с. URL:

https://cpsm.kpi.ua/Doc/pvsh_lek_phd.pdf

17. ДСТУ 3008-2015 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» від 01.01.1996 р., який гармонізує з міжнародним стандартом ISO 5966:1982 Documentation — Presentations of scientific and technical reports. URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/derzhstandart_3008_2015.pdf
18. Освітньо-професійна програма «Практична психологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» URL: https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/04/OPP_053_Praktichna_psihologija_ONMedU_2024.pdf
19. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті. URL: <https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/Polozhennja-pro-akademichnu-dobrochesnist-ta-etiku-akademichnih-vzaiemin-v-ONMedU-zimnam.pdf>
20. Положення про запобігання та виявлення академічного плагиату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету. URL: <https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/Polozhennja-pro-zapobigannja-ta-vijavlennja-akademichnogo-plagiatu.pdf>
21. Положення про організацію освітнього процесу в Одеському національному медичному університеті. URL: <https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Polozhennja-pro-organizaciju-osvitnogo-procesu.pdf>
22. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України : Наказ Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

1. Верховна рада України. Офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Головне управління статистики в Одеській області. Офіційний сайт. URL: <http://od.ukrstat.gov.ua/>
3. Департамент охорони здоров'я Одеської обласної державної адміністрації. Офіційний сайт. URL: <https://mednet.od.gov.ua/>
4. Департамент охорони здоров'я Одеської міської ради. Офіційний сайт. URL: <http://medportal.odessa.ua/>
5. Державна аудиторська служба України. Офіційний сайт. URL: <https://dasu.gov.ua/>
6. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Інституціональний репозиторій Одеського національного медичного університету. URL: <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/>
8. Міністерство охорони здоров'я України. Офіційний сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>
9. Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/>
10. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/554>
11. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>
12. Національна служба здоров'я України. Офіційний сайт. URL: <https://edata.e-health.gov.ua/e-data>
13. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua/>
14. Центр громадського здоров'я МОЗ України. Офіційний сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>
15. Google Academy. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
16. National Library of Medicine. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>
17. Scopus. URL: <https://www.scopus.com/home.uri>
18. The Publish or Perish software. URL: <http://www.harzing.com/pop.htm>
19. Web of Science. URL: <https://clarivate.com/cis/solutions/web-of-science/>

Додаток А

Міністерство охорони здоров'я України
Одеський національний медичний університет

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

асистентської

(вид і назва практики)

Здобувача вищої освіти _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет *медико-фармацевтичний*

Кафедра *менеджменту охорони здоров'я та психології*

Рівень освіти *II, магістерський*

Спеціальність *053 Психологія*

(шифр, назва)

2 курс, група _____

Одеса — 20 ____

Здобувач вищої освіти _____
(ПРІЗВИЩЕ, ім'я)

Прибув до організації, установи _____

(назва)

Печатка
організації, установи « _____ » _____ 20__ року

(підпис) (посада, ПРІЗВИЩЕ, ім'я відповідальної особи)

Вибув з організації, установи _____

(назва)

Печатка
організації, установи « _____ » _____ 20__ року

(підпис) (посада, ПРІЗВИЩЕ, ім'я відповідальної особи)

Календарний графік проходження практики

[illegible]

Науковий керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

(ПРИЗВИЩЕ, ім'я)

Керівник практики
від бази практики _____

(підпис)

(ПРИЗВИЩЕ, ім'я)

[illegible]

Відгук і оцінка роботи здобувача вищої освіти на переддипломній практиці

(назва організації, установи)

Відповідальна особа (керівник практики) від бази практики:

(підпис)

(посада, ПРИЗВИЩЕ, ім'я)

« _____ » _____ 20 __ року

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Оцінка:

за шкалою ECTS _____

(прізвище та ініціали)

(прізвище та ініціали)

Додаток Б

Зразок оформлення титульного аркуша звіту з асистентської практики

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я та психології

ЗВІТ з асистентської практики (ДД. ММ. РРРР — ДД. ММ. РРРР)

Виконав(ла) здобувач(ка)
денної (заочної) форми навчання
спеціальність 053 «Психологія»

(П. І. Б., підпис)

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи:

(науковий ступінь, звання)

(П. І. Б., підпис)

Завідувач кафедри менеджменту охорони
здоров'я та психологія

(науковий ступінь, звання)

(П. І. Б., підпис)

Загальний бал: _____

Дата: _____

Одеса 20__

Додаток В

Оформлення списку використаних джерел за ДСТУ:2015

Характеристи- каджерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	Кияшко Л. О. Політична участь молоді сучасної України: психологічні чинники активізації: монографія. К.: Міленіум, 2014. 216 с. Максименко С. Д. Генезис существования личности. Київ: Изд-во ООО "КММ". 2006, 240 с Лазор О. Я. Державне управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2003. 542 с. Ваш О. М. Етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 104 с. Гурманова Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. Київ : ЦУЛ, 2017. 193 с. Grand S. The Reproduction of Evil. London: Analytic Press, 2000. 216 p
Два автори	Лесовий В. Ю., Петрук В. А. Адаптація першокурсників до навчання у вищих технічних закладах освіти : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2017. 144 с. Палеха В. І., Карпова П. В. Менеджмент організацій : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 120 с. Білоус С. І., Корнійчук В. П. Філософія освіти : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2016. 176 с. Мороз І. С., Василенко Н. Ю. Маркетинг : конспект лекцій. Київ : Молодь, 2016. 102 с. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. Boessman U., Remmers A. Textbook on Positive Psychodynamic Psychotherapy. Wiesbaden: WAPP Press, 2022
Три автори	Павлоцька Л. Ф., Дуденко Н. В., Євлаш В. В. Фізіологія харчування. Підручник. Х.: ХДУХТ, Світ книг, 2017. 316 с. Пустовенко В. В., Максименко І. Л., Яким А. С. Безпека життєдіяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2017. 348 с.
Чотири автори	Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с. Вища математика : конспект лекцій / Т. С. Ткачук та ін. Київ, 2015. 82 с.
П'ять і більше авторів	Операційний менеджмент : підручник / С. М. Поплавська та ін. Київ : ЦУЛ, 2011. 267 с. Охорона праці : навч. посіб. / О. І. Подольська та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2017. 264 с. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : станом на 10 жовт. 2017 р. / К. І. Мягченко та ін. ; за заг. ред. І. М. Ливанова. Київ : ЦУЛ, 2017. 428 с.
Автор(и) тарадактор(и)/упорядники	Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика: монографія. / за ред. А. С. Борисюк, С. Д. Максименко, С. Б. Кузікова та ін. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2017. 540 с. Бутенко М. П., Качур В. П., Петренко С. В. Психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Дутко. Київ : ЦУЛ, 2017. 332 с.

Без автора	Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика: монографія. / за ред. А. С. Борисюк, С. Д. Максименко, С. Б. Кузікова та ін. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2017. 540 с. Етнографія : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Гарапка ; уклад. А. І. Гарапка. Київ : ЦУЛ, 2018. 320 с. Міжнародні відносини : монографія / за ред. М. А. Березовського. Київ : ЦУЛ, 2016. 162 с. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред. : П. О. Бедрія, О. О. Петренка. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Тарнавського. Київ : ЦУЛ, 2016. 186 с. Підготовка фахівців у ВНЗ в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Мукачєво, 4–5 жовт. 2018 р. Мукачєво : МДУ, 2018. 226 с. Освіта в Україні: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол. : П. М. Марценюк (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2017. 319 с. Товарознавство / упоряд. В. Олексик. Київ, 2014. 804 с.
Багатотомні видання	Енциклопедія рослин / редкол. : І. М. Деркач та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. Т. 8. 812 с. Безруков В. Д. Поэзия : в 2 т. / ред. изд. : Л. Г. Мороз, А. Г. Мягченко ; авт. вступ. ст. А. В. Сипина. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2016. Т. 2. 206 с. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. Бюджетна система України: історія, стан та перспективи : у 3 т. / Акад. прав. наук України. Львів : Право, 2012. Т. 2 : Бюджетний менеджмент / заг. ред. Ю. П. Бубряка. 476 с. Кучеренко Н. П. Казначейська справа : в 6 т. Київ : Право, 2016. Т. 3 : Контроль у системі Державного казначейства. 432 с. Дендрофлора України : в 12 т. Т. 2. Дикорослі та культивовані дерева і куші. Вип. 1. Покритонасінні / Л. І. Перхоменко. Київ : Наукова думка, 2012. 200 с.
Автореферати дисертацій	Петров О. Г. Музикотерапія : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 12.00.06. Київ, 2009. 40 с.
Дисертації	Литвиненко О. Д. Соціально-психологічні засади розвитку адаптаційного потенціалу молоді в умовах сучасного соціуму: дис. ... д-ра психол. н.: 19.00.05. Сєвєродонецьк, 2019. 447 с. Винниченко О. М. Контроль соціально-економічного розвитку промислових підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2018. 344 с.
Законодавчі та нормативні документи	Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2015. 98 с. Конституція України : станом на 1 жовтня 2017 р. / Верховна Рада України. Київ : Право, 2017. 93 с. Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2016 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2016. 27 верес. (№ 178–179). С. 10–22.

	Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48–49. Ст. 536. Про освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2018. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2018). Питання соціального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2017 р. № 1060. <i>Офіційний вісник України</i>. 2018. № 5. С. 430–443. Про інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2019–2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2018 р. № 43/2018. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2018. 23 лют. (№ 35). С. 10. Про затвердження Вимог до оформлення кандидатської дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2018 р. № 50. <i>Офіційний вісник України</i>. 2018. № 25. С. 139–141. Інструкція щодо порядку оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги : затв. наказом М-ва праці та соц. політики від 19.09.2006 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2006. 19 верес. (№ 18). С. 15–16.
Архівні документи	Лист Голови Співки «Первоцвіт» Г. Ф. Петренка на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Поповича щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.
Патенти	Зернозбиральний комбайн : пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472 ; заявл. 12.02.07 ; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. Спосіб лікування гіперактивності у дітей : пат. 76509 Україна. № 2004042416 ; заявл. 01.04.2004 ; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	Марченко М. І., Кополович А. Д., Яким Б. М. Про точність визначення радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). Федорченко Б. А., Смотрич В. Н. Радиационное повреждение материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ, 2006-4).
Стандарти	ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.
Каталоги	Прокопенко И. П. Каталог растений для работ по экодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. Історична спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка ; уклад. : Л. І. Петров, О. В. Олійник. Харків, 2000. 64 с. Пам'ятки історії та мистецтва Закарпатської області : кат.-довід. / авт.-упоряд. : М. Петрик та ін. ; Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Закарпат. іст. музей. Ужгород, 2003. 160 с.

Бібліографічні показники	Боротьба з злочинністю: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 3 / уклад. : О. В. Куріпта, відп. за вип. Н. М. Щур ; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 60 с. Іван Марченко : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Петрик. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 9).
Аналітичний бібліографічний запис Складова частина видання (глави, розділу, статті) розділовий знак «дві навскісні риски» («//») можна замінювати крапкою, а відомості про документ (його назву) виділяти шрифтом (наприклад <i>курсивом</i>).	
Частина видання: книги	Корнійчук Т. О. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. <i>Педагогіка</i> : навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Корнійчука. Київ, 2017. С. 195–197. Хомуленко Т.Б. Психосоматичний підхід у проблематиці психології розвитку: теоретичні та прикладні аспекти. <i>Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика: монографія</i> / за ред. С.Д. Максименка, В.Л. Зливкова, С.Б. Кузікової. Книга 1. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. С.340-358. Apprey M. Representing, theorizing, and reconfiguring the concept of transgenerational haunting in order to facilitate healing. <i>Trans-generational trauma and the other: Dialogues across history and difference</i> / Eds.S. Grand et al. Routledge, 2016. P. 16-37. Grand S., Salberg J. Trans-Generational Transmission of Trauma. <i>Social Trauma. An Interdisciplinary Textbook</i> / Eds. A. Hamburger et al. New York : Springer, 2021. P. 209–215.
Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)	Виноградова Т., Познанська Т. Соціальна норма: поняття, різновиди та функції. <i>Правова система України в умовах європейської інтеграції: погляд студентської молоді: IV Міжнародна студентська наукова конференція</i> (15 травня 2020 року). 2020. С. 408-410. Цехмістров І. І., Перець І. П. Про бюджет. <i>Дослідження проблем в Україні очима молодих вчених</i> : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3–4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. Оксентюк Н. Філософія Positum-підходу (принципи і методи) в організації альтернативної школи. Життя, конфлікти і любов у транскультуральному світі: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції з позитивної психотерапії Н. Пезешкіа, м. Одеса, 2–4 червня 2017 р. С. 68–75.
Частина довідкового видання	Павлик І. М. Право інтелектуальної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 683. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. <i>Основи педагогіки освіти</i> : словник термінів / за ред. : Т. О. Дмитрука, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. Попович Н. І. Початкова освіта // Педагогічна енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Частина видання: продовжаного видання	Куцінко Т. О. Адміністративне законодавство України: реалії та перспективи формулювання // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. Безруков С. А., Хмельов А. А. Дослідження циліндричних оболонок. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. Хорошилова С. А., Малафійк Л. О., Хмельов А. А. Моделювання складеної конструкції за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–

	218.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	Андросович К. А. Феномен соціальної адаптації як предмет наукового аналізу. <i>Освіта та розвиток обдарованої особистості</i>. №2016. №3(46). С. 20-24. Горностай П. П. Групові захисні механізми як форма реагування на колективні травми. <i>Проблеми політичної психології</i>. 2019. № 8 (22). С. 89–114. https://doi.org/10.33120/popp-Vol22-Year2019-27 Benjamin J. Acknowledgement of Collective Trauma in Light of Dissociation and Dehumanization. <i>Psychoanalytic Perspectives</i>. 2011. Vol. 8. № 2. P. 207–214. https://doi.org/10.1080/1551806X.2011.10486306
Електронні ресурси	Україна очима дітей : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). Хміль А. А. Функції державної служби за законодавством України // Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf. Хміль І. О. Шляхи подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2016. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivvydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). Куцкір Я. С., Махно Б. А., Борислав С. Г. Трансформація науково-педагогічної системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.